

Mehgal River Basin Oral History Project
Interview Transcript

Interviewers: Alexandra Mouche and Dakshesh Gajjar

Narrator: Jivan Valki

Interview Dates: March 22nd, 2012

Place: Kodasa Village, Junagadh, Saurashtra, Gujarat, India

Program: Fulbright-Nehru Grant 2011-2012

Date completed: June 23rd, 2012

March 22nd, 2012

Persons Present: Alexandra Mouche' (interviewer)

Dakshesh Gajjar (research assistant/interviewer)

Jivan Valki (Narrator)

(Dakshesh) દક્ષેશ : તમારું નામ શું છે ?

What is your name?

(Jivan) જીવનભાઈ : મારું નામ જીવનભાઈ વાલ્કી છે

My name is JivanBhai Valki.

(D) દક્ષેશ : તમારો જન્મ ક્યાં, ક્યારે થયો ?

When and where were you born?

(J) જીવનભાઈ : મારો જન્મ વાડીયામા ૧૯૩૬માં થયો ૪-૫-૧૯૩૬માં થયો

I was born in Vaadiya in 1936, 4th of May.

(D) દક્ષેશ : તમારી કેટલી પેઢીથી અહીં રહો છો ?

How many generations of your family have lived here?

(J) જીવનભાઈ : વરસો થયા.

Many years.

(D) દક્ષેશ : તમારી નાનપણની કોઈ એવી વસ્તુ યાદ હોય ?

What do you remember for your childhood?

(J) જીવનભાઈ : જ્યારે ખેતી હતી અને ૮ થી ૧૦ વિઘા જમીન હતી પાકું મકાન ન હતું
 ઝુંપડા જેવું હતું ત્યારે અમે મજૂરીએ જતા ૧૨ કલાક કામ કરવાના એકસો
 રૂ. મળતા ૧૨ કલાકનોનો ૧ રૂ. ભરતી અમને અને અમારું જીવન ધોરણ
 એવું હતું અને જુવાર ખાધેલી, બાજરો અને ઘઉં મળતા ન હતા એ સમયમાં
 ૧૨ કલાક કામ કરીએ ત્યારે એક રૂપિયો મળતો પગ ખૂલા હોય માથું ખુલ્લું
 હોય, તડકો હોય , ટાઢ હોય છતાં પણ અમે કામ કર્યું મારા બાપદાદાની
 જમીન ૧૦ વિઘા હતી અત્યારે મારા પાસે ૧૨ એકર જમીન છે બે ત્રણ પાક
 લઉં છું આગાખાન કોર ગ્રુપમાં અમે બધા સાથે છીએ જ્યારે પણ સિંચાઈનું
 કામ કરવું હોય કે પાણીનું કામ કરવું હોય ત્યારે અમે બધા ભેગા હોયએ છીએ
 ૮૫માં ભાખરા ડેમ માટે સારું આયોજન કર્યું અને ૧૬ લાખના ખર્ચે ડેમ
 બનાવ્યો. આ ડેમમાંથી અત્યારે ૧૫૦ કુવામાં આ પાણી જાય છે અમને એમાં
 સારી સફળતા મળી છોકરાઓને સારી રીતે ભણાવ્યા અત્યારે મારી પાસે
 બંગલો છે અત્યારે હું કોર ગ્રુપમાં સભ્ય છું લોકોને જરૂર હોય ત્યારે મને
 બોલાવે છે અને હું મદદ કરું છું.

When we did farming we had 8 to 10 vigah* of land,
 and we did not have a pakka† house. Instead we had a
 kachha‡ house. We worked as laborers for 12 hours and
 got rupees 100. For 12 hours Rs. 1 Bharti and that was

* 17452 sq ft

† Permanent house

‡ Temporary house

our living standard. When we did not get millet and wheat, at that time when we worked for 12 hours we got Rs. 100. We worked bare feet and bare head whether it was summer or winter. My forefathers had 10 Vigah land, today I have 12 acres land. I cultivate it twice or thrice. We have joined the Aga Khan Core Group; whenever there is work related to water or irrigation we take active part in it. Good arrangements were done in 1995 for building the Bhakra dam, Rs. 16 Lacs were spend on building the dam. Today 150 wells have water because of this dam and we have been able to educate our children, I have a bungalow now. Today I am a member of the Core Group, people call me in time of need and I help them.

(D) દક્ષેશ : તમે આગાખાનમાં દાખલ કયારે થયા ?

When did you join Aga Khan?

(J) જીવનભાઈ : ૧૯૭૮ માં આગાખાનમાં દાખલ થયા.

In 1978 I joined Aga Khan.

(D) દક્ષેશ : તમારા લગ્ન કયારે થયા ? અને તમારે કેટલા બાળકો

When did you get married and how many children do you have?

(J) જીવનભાઈ : મારા લગ્ન ૧૯૬૦ માં થયા મારે બે દિકરા અને એક દીકરી

I got married in 1960 and I have 2 sons and 1 daughter.

(D) દક્ષેશ : તમે કેટલો અભ્યાસ કર્યો ?

How many years have you studied?

(J) જીવનભાઈ : હું ચાર ચોપડી ભણેલો છું.

I have studied until the 4th Grade.

(D) દક્ષેશ : ખેતી કેવી રીતે શીખ્યા ?

How did you learn farming?

(J) જીવનભાઈ : પહેલા માણસોથી ખેતી થતી બળદો લેવાની શક્તિ ન હતી જાત

મહેનતથી કાંટાં ખેતરના ફરતે હોય છે તેને કાઢતા જો તે કાંટાં ન કાઢી એ તો પાક લેવામાં નડે છે અત્યારે પરિસ્થિતિ સારી છે તો હું હથિયારથી ખેતી કરું છું અત્યારે સારું વરસ હોય તો ફસલ સારી થાય અત્યારે પાણીના તળ ઉંડા ગયા છે તો ફસલ લઈએ તો પણ ઘરખર્ચ નીકળી જાય.

Earlier we did physical labor ourselves because we couldn't afford bollocks. We removed thorns from the entire field with our hands. If we didn't remove the thorns they would not let the crops grow. Today the situation is different. I use tools today. If the year is

good then we get a good output crop. Water levels have gone deeper. If we cultivate, we can earn enough to earn our home (basic living) expenses.

(D) દક્ષેશ : ખેતી કેટલા વરસથી કરો છો ?

How many years have you been farming?

(J) જીવનભાઈ : લગભગ ૩૦ વરસથી ખેતી કરીએ છીએ

For the past 30 years, approximately.

(D) દક્ષેશ : ખેતી કરતા ત્યારે કેવો પાક થતો હતો ?

When you did farming, what was the output (crop) like?

(J) જીવનભાઈ : પાક બહુ ન થતો ઓછો થાય દુકાળ પડે સૂકા આવે ત્યારે

ખેડૂત બે ત્રણ વાર પાછા હટી જાય એની હાલત ખરાબ થઈ જાય પશુઓને વહેચી નાખવા પડે કાં તો મરી જાય અત્યારે અમને બોરીબંધને કારણે પાણી સહેલાઈથી મળે છે બોરીબંધને કારણે પાણી બે ત્રણ મહિના રહે છે સહેલાઈથીથી દરિયામાં ભળતું નથી.

There wasn't a lot of output. During the times of drought the farmers had to step back 2 or 3 times; the situation was critical. Animals had to be sold off or else they would die. Today, due to boriband's, we get water easily and it stays for 2 to 3 months, it doesn't go into the ocean easily.

(D) દક્ષેશ : એવો કોઈ દુષ્કાળ તમને યાદ હોય

Is there any specific drought that you remember?

(J) જીવનભાઈ : એક વરસ એવો દુષ્કાળ પડ્યો કે કોઈ એ ફસલ વાવી જ ન હતી અને જે પશુઓ ની સંખ્યા ઓછી થઈ ચારો ન મળવાથી માણસોને ખાવાનું ન મળે મોઘવારી વધી જાય દુષ્કાળ બે ત્રણ વખત જોયા.

During one drought nobody cultivated his or her land that year. Animals died due to shortage of fodder. People were starving and prices were rising. I have seen 2 or 3 droughts.

(D) દક્ષેશ : તમે ખેતી શરૂ કરી ત્યારે કેવા સાધનો કેવા હતા ?

What kind of tools did you use when you began farming?

(J) જીવનભાઈ : ત્યારે લાકડાના સાધન હતા અત્યારે એવું સાધન આવે છે કે જેમાં એકમાં બધું કામ થઈ જાય.

At that time there were wooden tools, today we get multi-functional tools.

(D) દક્ષેશ : ખેતી કરવાની રીત કેવી હતી ?

What was your method of farming in the past?

(J) જીવનભાઈ : ત્યારે ખેતી કરવાની બહુ ખબર ન પડતી જેમ જેમ આગળ વધવા

લાગ્યા પહેલા ચોમાસાકમં બાજરો તલ નો પાક લેતા અત્યારે ઘઉં, તલ, વગેરે પાકો લઈએ છીએ પહેલા તો ,ઉં ખાવા પૂરતા જ વાવતા કારણ કે જમીન ઓછી હતી અત્યારે ૧૨ એકરની જમીન છે બે ફસલ લઈએ છીએ.

At that time we did not know much about farming; we learned from our experience. Earlier in monsoon we grew millet and sesame, now we grow wheat, sesame etc. Earlier we grew just enough to eat because we had limited land. Now we have 12 Acres and we cultivate it twice a year.

(D) દક્ષેશ : તમે કયા ધર્મ સાથે સંકળાયેલા છો ?

What religion do you follow?

(J) જીવનભાઈ : અમે આગનખાન સાથે સંકળાયેલા છીએ અમારી જાતિ ઈસ્માયલી

કહેવાય, કે ખોજા કહેવાય

We are associated with the Aga Khan, our cast is called Ismaili and we are called Khoja.

(D) દક્ષેશ : તમને કેવો શોખ ?

What are your hobbies?

(J) જીવનભાઈ : મને પાણી રોકવાનો શોખ વધારે છે પાણી જે દરિયામાં વહી જાય છે

તેને જો રોકવામાં આવે તો બે ત્રણ મહિના નીકળી જાય અને બધાને ફાયદો થાય.

My hobby is to collect water. If we stop the waters' flow to the ocean, it could last for 2 or 3 more months. It would be helpful to everyone.

(D) દક્ષેશ : તમારી મેઘલ નદી વિશે શું વિચાર છે ?

What do you think about the Meghal River?

(J) જીવનભાઈ : જ્યારે હું ભણતો હતો ત્યારે બારેમાસ વહેતી હતી પછી એમાં સૂકા પડતા ગયા ત્યારે વાવેતર ઓછા હતા ક્ષેત્રફળ જે વાવવાનું પાંચ વિઘા, બે વિઘા અત્યારે તેની જગ્યાએ લાખો અને કરોડો વીઘા માં ઉપજ લે છે અને જે તલ વાવતા હતા મેઘલ નદી જીવીત થઈ ગઈ ત્યારથી કરોડોની આવક થઈ ગઈ પોતાના છોકરાને સારું ભણાવી વકીલ એ ડોક્ટરો બનાવ્યા. બધી જ જ્ઞાતિમાં પરિવર્તન થઈ ગયું છે પાણી જીવન જરૂરિયાત વસ્તુ છે અત્યારે લોકોના ઘરનમાં એ.સી. પંખા હોય છે ત્યારે અમારી પાસે કશું હતું નહીં.

When I was in school the river had flowing water all around the year. Then later on it began to dry up. There was less cultivation at that time since the land was 5 vighas §, 2 vighas **. Instead of that, today the millions of vighas of land are cultivated now and grow sesame. Since the Meghal River has been revived, income has gone in to millions. Children are educated to become

§ 87260Sq Ft
** 34904.Sq Ft

doctors and lawyers. Development has been seen in all casts. Water is a basic necessity of humans. When people had A/C and fans in their houses we had nothing.

(D) દક્ષેશ : નાના હતા ત્યારે મેઘલ નદી કેવી હતી ?

How was the Meghal River when you were young?

(J) જીવનભાઈ : વરસો પહેલા જ્યારે વાવેતર ઓછા થતા ત્યારે ૧૦ મહિના ચાલતી વચલા ગાળામાં બધું પાણી દરિયામાં જતું રહેતું આગાખાન વાળાએ સલાહ આપી હું **AKRSP** નો પ્રથમ સભ્ય બન્યો પછી બધા સાર્વજનિક રીતે જોડાયેલા લાગ્યા ગામ સુખી તો બધા સુખી

Many years ago when there was less cultivation and the river flowed for 10 months. In between times, all the water went on to the ocean. On the advice of the Aga Khan people, I joined AKRSP and became its first member. Later on other people started joining it. If the village is happy, everyone is happy.

(D) દક્ષેશ : તમારા માટે પાણી કેટલું મહત્વનું ?

What is the importance of water to you?

(J) જીવનભાઈ : પહેલામાં પહેલું મહત્વ હોય તો તે પાણી

Water is of first and foremost importance.

(D) દક્ષેશ : મેઘલ નદી સૂકાઈ ગઈ ત્યારે તમારા જીવન પર શી અસર થઈ ?

What was the effect on your life when Meghal River dried up?

(J) જીવનભાઈ : વાવેતર ઓછું થતું વાવેતર જે વીઘામાં થતાં તેમાં ૫૦ વીઘા હોય તો ૫ કે ૧૦ વીઘામાં વાવેતર થતું પહેલા કૂવા કે બોર પણ ન હતા ત્યારે ૨૫ ફુટનો કુવો હતો અને અત્યારે ૧૦૦ ફુટ ઉંડો કર્યો છે ગમે ત્યાંથી પાણી આવે ચેકડેમ કર્યા ત્યાંથી પણ પાણી આવે કૂવામાં પાણી ચાલ્યા કરે નહીં તો વાવેતર ન થાય ચોમાસામાં વરસાદ નો આધાર રાખવો પડે સારો વરસાદ થાય તો સારું અને ઓછો થાય તો ખેડૂત નબળો પડી જાય પહેલા દુકાળ બહું પડતા અને હવે ઓછો પડે છે બધા નિરાશ થઈ ગયા અમારું શું થશે ઘણા લોકો આત્મહત્યા કરી લે છે

Less land was cultivated. If there was 50 vighas land only 5 or 10 vighas out of 50 were cultivated. Earlier there were no (two) water bores, there was a 25 feet deep well. Now we have 100 feet deep water bore, water comes from everywhere, even from the check dams. If there is no water in the wells, crops cannot be grown and in such times everything depends on the Monsoon. If it rains well then it's good otherwise the

situation of farmers would become vulnerable. Earlier there were more droughts than nowadays. People committed suicide out of misery.

(D) દક્ષેશ : તમારા કુટુંબ અને ગામડામાં કેવી અસર પડી

How did it affect your family and village?

(J) જીવનભાઈ : બધી જગ્યાએ માણસો બ હાલ હતા જ્યાં સરકાર કામ કરાવતા હોય ત્યાં મજૂરીએ જતાં રોડ બનાવવા પડે કૂવા ખોદવા પડે અમાંથી આજીવિકા ચાલતી હતી

Everywhere people were in a bad condition. People began doing laborious jobs for the government like making roads and digging wells. That was the source of livelihood.

(D) દક્ષેશ : નદી સૂકાઈ ગઈ ત્યારે ખેતી માટે તમે પાણીની વ્યવસ્થા કેવી રીતે કરતા ?

When the river dried up, from where did you get water for farming?

(J) જીવનભાઈ : પાણી હોય જ નહી નદી જોઈએ ત્યારે આપણું દિલ ખેંચાય ચારેકોર સૂકુંભઈ હોય બહાર તો નીકળવું જ પડે

It would emotionally hurt us to see the river without water. Everywhere it would be dry and barren. Relocation was the only option.

(D) દક્ષેશ : તમે કોઈ લોકડાયરો, શેરીનાટક, પદયાત્રામાં ભાગ લીધો હતો ?

Have you participated in any lokdayro (public performance), sherinatak (street show, play) or pad-yatra (foot march)?

(J) જીવનભાઈ : હા, **AKRSP** મારફતે એમાં ભાગ લઈએ પદયાત્રામાં

૬૦ કિમી શરૂઆત કરે એક ગામ આવે ત્યારે માણસો પાછા ફરી જાય સાથીઓને મળી પાછા બીજા ગામે જાય ત્યાં ૫૦ % માણસો રોકાય જાય એવી રીતે ચોરવાડ સુધી પદયાત્રા કરી. શેરીનાટક અને લોકડાયરામાં ભાગ લીધો છે પાણી બચાવ લોકડાયરામાં ભાગ લીધો છે.

Yes, through AKRSP I participated in Pad Yatya (Foot March). After 60 kilometers, when we reached a village, they would return, meet their colleagues and go to other village, 50 % of the people would stay there, in this way we did a Foot March until Chorwad. I have participated in sherinatak and lokdayro. I have participate in the Save Water lokdayro (public performance)

(D) દક્ષેશ : આ પ્રવૃત્તિમાં ભાગ લીધા તમારા જીવન પર કેવી અસર પડી ?

What was the effect on your life after you took part in these activities?

(J) જીવનભાઈ : મારા જીવન પર બહું સારી અસર પડી

It had a good effect on my life.

(D) દક્ષેશ : રોજ પાણી બચાવવા શું કરો છો ?

What do you do, to save water daily?

(J) જીવનભાઈ : રોજ પાણી બચાવવા માટે પાણીનો નળ સરખી રીતે બંધ કરવો વાસણ

સાફ કરવામાં જેટલું બને તેટલું પાણીનું કરકસર કરવી ફાયદો બધા માટે બધા લોકો સમજે અને પાણીનો વ્યવસ્થિત ઉપયોગ કરે તે મહત્વનું છે પાણી બચાવો એ મારું ધ્યેય છે.

To save water everyday, close the water taps properly, use minimum water to clean utensils. Everyone should understand the importance of water and use water carefully. Conserving water is my motto.

(D) દક્ષેશ : તમારા દાદા પાણીનો ઉપયોગ કેવી રીતે કરતા ?

How have your forefathers used water for farming?

(J) જીવનભાઈ : ત્યારે તો મારા દાદા આટલી બધી ચોખ્ખાઈ ન હતી અઠવાડીએ એ

ક વાર નહતા. અત્યારે લોકો એક ગ્લાસ પાણી લે તો અડધો ગ્લાસ પાણી પીએ અને અડધો ગ્લાસ ફેંકી દે છે પાણી મળે તો માણસ તંદુરસ્ત રહે છે.

At that time of my grandfather there was not so much cleanliness. He took a bath once a week. Nowadays when people take one glass of water, they drink half and throw the rest away. Due to water people stay healthy.

(D) દક્ષેશ : તમે અત્યારે પાણીનો ઉપયોગ કેવી રીતે કરો છો ?

Nowadays how do you use water?

(J) જીવનભાઈ : વાડીના પાણીનો ઉપયોગ ખેતરમાં જ કરવાનો ઘરે પાણીનો કરકસરભર્યો ઉપયોગ કરીએ છીએ લોકોને પણ સલાહ આપીએ છીએ પાણી બચાવો પાણી તમને બચાવશે

Water from the yard should be used in the field only.

Use water carefully at home. We advise to people to

‘Save Water and Water will Save you’.

(D) દક્ષેશ : જલ બચાવ સમિતિ વિશે તમે જાણો છો ?

What do you know about the Water Conservation Committee?

(J) જીવનભાઈ : અમે જલ બચાવ સમિતિ ના કોર ચુપમા જોડાયેલા છીએ તેમાં દર મહિને મીટીંગ હોય છે ત્યાં સ્વખર્ચે જવાનું હોય છે

We are connected with the Core Group of the Water Conservation Committee; we have meetings every month where all the expenses are looked into.

(D) દક્ષેશ : જળ બચાવ સમિતિ પાસે તમે શું આશા રાખો છો ?

What are your expectations from the Water Conservation Committee?

(J) જીવનભાઈ : જલ બચાવ સમિતિને પાસે અમે એ આશા રાખીએ છીએ કે બે માણસો

સમજાવવા વાળા હોય તો બીજા માણસોના મગજમાં આવે કે જે માણસ આપણને સમજાવે છે જલ બચાવમાં તેને પણ ફાયદો થયો છે કે જે માણસ એક જ ફસલ લેતો હતો તે માણસ અત્યારે ત્રણ ફસલ લેવા માંડ્યો છે. તેને ફાયદો જ થયો છે તે પણ સમજી ગયા છે કે આપણે પાણી બચાવશું તો આપણને જ ફાયદો થશે.

Our expectation from the Water Conservation Committee is that if there are two people who can make others understand the importance of water it would be beneficial to both. Those who cultivated once a year are now doing it thrice a year. So now they have understood that conserving water is beneficial to us.

(D) દક્ષેશ : જળ બચાવ સમિતિ એ જે કાર્ય કર્યા કેટલા અસરકારક છે ?

How effective has been the work done by the Water Conservation Committee?

(J) જીવનભાઈ : લગભગ ૬૦ થી ૭૦ % જેટલા કામો અસરકારક થયા છે

They have been 60 to 70 % effective.

(D) દક્ષેશ : તમારી જીંદગીની કોઈ એવી વાત કે તમે અમને જણાવવા માંગતા હોય તો કહી શકો છો ?

Is there is anything about your life that you want to tell us?

(J) જીવનભાઈ : જ્યારે અમે ભણતા ત્યારે કપડાની એક જ જોડી હતી,

દફતર ન હોય કપડાની થેલી બનાવી તેમાં ચોપડા રાખતા ત્યારે પ્રાઈવેટ શાળાઓ ન હતી સહકારી શાળા હતી અત્યારે જે ૭૫ % ખેડૂતો માટે સારું ત્યારે ૧ % પણ સારું ન હતું

When we went to school, we had one pair of cloths; we carried notebooks in a cloth bag because we did now have school bags. There were no private schools then, only government schools. Today if there is 75% relief to farmers, in those days it was not even 1% good.